

CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU

2043, mun. Chișinău, str. Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

CHISINAU
COURT OF APPEAL

4 Teilor str., Chișinău 2043
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

4-35/d-11/18 No 09.11.18

✓ **Curtea Constituțională a Republicii Moldova**

Mun. Chișinău, Strada Alexandru Lăpușneanu 28, Md-2004

Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău la solicitarea avocatului Igor Hlopețchi vă expediază sesizarea privind excepției de neconstituționalitate prezentată în conformitate cu prevederile art. 135 alin. (1), lit. a) și lit. g) din Constituție, încheierea instanței de judecată din data de 29.10.2018.

Anexă: 1 copie a decizie a Curții de Apel Chișinău din 29.10.2018.

Judecător

Ghenadie Lîsîi

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA	
INTRARE NR.	1599
09	11 20 18

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
prezentată în conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) și lit.g) din Constituție

Prezenta sesizare este un document juridic și poate afecta drepturile și obligațiile dumneavoastră.

I – AUTORUL SESIZĂRII

(Informații cu privire la autorul sesizării și eventualul său reprezentant)

1. Nume/Denumire **ONIȘCIUC** 2. Prenume **ALEXANDR** 3. Patronimic **ALEXANDR**
4. Funcția **temporar neangajat**
5. Adresa **deținut în Penetenciarul nr. 13, mun. Chișinău, str. Bernardazzi, nr. 3**
6. Numele, prenumele și patronimicul reprezentantului* **HLOPEȚCHI IGOR IGOR**
7. Ocupația reprezentantului **Avocat asociat al BAA „GARANT”**
8. Adresa reprezentantului **mun. Chișinău, str. Al. S. Pușkin, nr. 22, of. 351**
9. Tel. **+37379060504** E-mail **av.igor.hlopetchi@gmail.com**
10. **împuternicirea avocațială**

* Dacă autorul sesizării este reprezentat/ă, a se anexa o procură semnată de autorul sesizării.

(A se vedea Partea a II-a a Notiței Explicative)

11. II – OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect, examinarea constituționalității unor prevederi din următoarele acte legislative:

Codul de procedură penală nr. 122 din 14 martie 2003 cu modificările și completările ulterioare (publicat în Monitorul Oficial nr. 104-110, art. Nr. 447 din 07 iunie 2003, intrat în vigoare la 12 iunie 2003)

Articolul 308

Examinarea demersurilor privind aplicarea față de învinuit a arestării preventive, arestării la domiciliu sau prelungirea duratei arestării învinuitului

(3) Demersul de arestare se depune la judecătorul de instrucție cu cel puțin (...) 5 zile până la expirarea termenului de arestare. În caz de nerespectare a acestor termene, judecătorul de instrucție, fără a convoca ședința, printr-o încheiere motivată, respinge demersul.

III – CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

12.

La Judecătoria Chișinău (sediul Centru) se află pe rol cauza penală nr. 2018670154 de învinuire a lui Pruteanu Oleg, Slutu Roman, Corcodel Ion și Onișciuc Alexandr în comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 284 alin. (1); art. 47, art. 217¹ alin. (4) lit. b) și d); art. 248 alin. (5) lit. b) și d); art. 47, art. 243 alin. (3) lit. a) și b) din Codul penal al Republicii Moldova.

Procurorul responsabil de caz a depus în instanța de judecată demersul de prelungire a măsurii preeventive sub formă de arest cu 5 zile.

În aceeași zi la finele zilei de muncă, demersul procurorului împreună cu materialele anexate la acesta au fost aduse la cunoștința avocatului lui Onișciuc Alexandr prin intermediul poștei electronice.

Prin încheierea Judecătorului de instrucție din 19 octombrie 2018 demersul procurorului a fost admis.

La data de 22 octombrie 2018, avocatul lui Onișciuc Alexandr a contestat cu recurs încheierea din 19 octombrie 2018, iar în cadrul ședinței de judecată în care s-a examinat recursul împotriva încheierii judecătorului de instrucție prin care a fost admis demersul procurorului, avocatul Igor I. HĀLOPEȚCHI a depus o cerere cu privire la ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 308 alin. (3) din Codul de procedură penală.

În perioada judecării cauzei, era admisă situația în care procurorul înainta demersurile de prelungire a termenului de menținere în stare de arest în zilele de vineri pe la finele zilei de muncă, într-asa manieră încât instanța nu reușea să analizeze minuțios demersul, iar apărătorul era împiedicat să facă interpelările necesare pentru acumularea informațiilor relevante și necesare pentru construirea apărării.

IV – EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

(A se vedea Partea a IV-a a Notei Explicative)

13.

Expunerea faptelor :

Articolul 308

Examinarea demersurilor privind aplicarea față de învinuit a arestării preventive, arestării la domiciliu sau prelungirea duratei arestării învinuitului

(3) Demersul de prelungire a arestării se depune cu cel puțin 5 zile până la expirarea termenului de arestare.

Considerăm că, normele legislative indicate supra, sunt neconstituționale, din următoarele considerente:

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ:

PREVEDERILE RELEVANTE ALE CONSTITUTIEI (MONITORUL OFICIAL AL REPUBLICII MOLDOVA, 1994, NR. 1) SUNT URMĂTOARELE:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

„[...] (3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate”.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale”.

Articolul 16

Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială”.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție”.

Articolul 22

Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

9

Articolul 26
Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.

Articolul 53
Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Articolul 54
**Restrângerea exercițiului unor drepturi
sau al unor libertăți**

„[...] (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. [...]

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății”.

PREVEDERILE RELEVANTE ALE CONVENȚIEI EUROPENE PENTRU APĂRAREA DREPTURILOR OMULUI ȘI A LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE (ÎNCHEIATĂ LA ROMA LA 4 NOIEMBRIE 1950 ȘI RATIFICATĂ DE REPUBLICA MOLDOVA PRIN HOTĂRÂREA PARLAMENTULUI NR. 1298-XIII DIN 24 IULIE 1997) SUNT URMĂTOARELE:

Articolul 6
Dreptul la un proces echitabil

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărârea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității

naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției. [...]”.

PREVEDERILE RELEVANTE ALE CODULUI DE PROCEDURĂ PENALĂ NR. 122-XV DIN 14 MARTIE 2003 (REPUBLICAT ÎN M.O., 2013, NR. 248-251, ART. 699) SUNT URMĂTOARELE:

Articolul 308

Examinarea demersurilor privind aplicarea față de învinuit a arestării preventive, arestării la domiciliu sau prelungirea duratei arestării învinuitului

„(1) Constatând insuficiența altor măsuri preventive neprivative de libertate pentru înlăturarea riscurilor prevăzute la art. 176 alin.(1) și necesitatea aplicării față de învinuit a măsurii arestării preventive, arestării la domiciliu ori de a prelungi durata ținerii sub arest, procurorul înaintează în instanța judecătorească un demers. În demersul procurorului se indică fapta care face obiectul învinuirii, prevederile legale în care aceasta se încadrează și pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, circumstanțele, însoțite de probe pertinente, din care rezultă bănuiala rezonabilă că învinuitul a săvârșit fapta, circumstanțele care justifică insuficiența altor măsuri preventive, motivele, temeiurile și necesitatea de aplicare a arestării preventive sau a arestării la domiciliu potrivit condițiilor și criteriilor stabilite la art.176, 185 și 186, argumentele și circumstanțele de fapt și lista probelor în susținerea demersului, precum și faptul că învinuitului i s-au explicat consecințele generate de încălcarea măsurii preventive. La demers se anexează toate materialele și probele care confirmă sau infirmă insuficiența altor măsuri preventive, temeiurile de aplicare a arestării preventive și a arestării la domiciliu.

(2) Înainte de a fi depuse la judecătorul de instrucție, demersul cu privire la aplicarea sau prelungirea măsurii arestării preventive sau a arestării la domiciliu, împreună cu toate materialele și probele anexate la acesta, care confirmă sau infirmă temeiurile de aplicare sau prelungire a măsurii, se prezintă în prealabil învinuitului ori avocatului său, care confirmă în scris că a luat cunoștință de acestea. În cazul în care învinuitul refuză sau dacă avocatul se află în imposibilitate să ia cunoștință de demers, de materialele și probele anexate la acesta, procurorul consemnează acest fapt și transmite neîntârziat demersul, materialele și probele anexate la acesta judecătorului de instrucție, care, la solicitarea învinuitului ori a avocatului său, le va oferi acestora suficient timp pentru a lua cunoștință de conținutul lor înainte de începerea ședinței.

(3) Demersul de arestare se depune la judecătorul de instrucție cu cel puțin 24 de ore până la expirarea termenului de reținere, iar în cazul minorului – cu cel puțin de 5 ore până la expirarea termenului de reținere. **Demersul de prelungire a arestării se depune cu cel puțin 5 zile până la expirarea termenului de arestare.** În caz de nerespectare a acestor termene, judecătorul de instrucție, fără a convoca ședința, printr-o încheiere motivată, respinge demersul.

(4) Demersul cu privire la aplicarea sau prelungirea arestării preventive ori a arestării la domiciliu se examinează fără întârziere de către judecătorul de instrucție, în ședință închisă, cu participarea procurorului, avocatului, învinuitului, cu excepția cazului în care învinuitul se eschivează de la participarea la judecată sau de la urmărirea penală și este anunțat în căutare. La ședință pot participa reprezentantul legal al învinuitului și martorii invitați de procuror sau de

învinuit ori de avocat. Procurorul asigură participarea la ședința de judecată a învinuitului reținut, înștiințează avocatul și reprezentantul legal al învinuitului, precum și martorii invitați de acesta. Învinuitul sau avocatul înștiințează martorii invitați de el. În cazul neprezentării avocatului înștiințat, judecătorul de instrucție îl asigură pe învinuit cu avocat din oficiu în conformitate cu Legea nr.198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat. Neprezentarea martorilor invitați din partea procurorului, a învinuitului sau a avocatului său nu împiedică examinarea demersului.

[...]

(6) La deschiderea ședinței, judecătorul de instrucție anunță demersul care va fi examinat și exercită dispozițiile prevăzute la art.255–262, 264, care se aplică în mod corespunzător. Procurorul este obligat să motiveze bănuiala rezonabilă și temeiurile de aplicare a arestării preventive. Omiterea unei asemenea obligații constituie temei de respingere a demersului. După prezentarea materialelor de către procuror, partea apărării poate prezenta oricare materiale relevante la caz, care, în mod obligatoriu, se anexează la materialele cauzei. Ultimul cuvânt i se oferă învinuitului.

AGRMENŢELE PRIVITOARE LA NECONSTITUŢIONALITATEA ACTELOR NORMATIVE ŞI LEGISLATIVE CRITICATE:

Pornind de la raționamentele înscrise în Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit a) și g) din Constituția Republicii Moldova, dacă în procesul judecării cauzei, instanța de judecată este sesizată de una din părți asupra neconstituționalității actului aplicabil, care poate fi supus controlului constituționalității, judecătorul ordinar sau completul de judecată, nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Legea supremă, a normelor contestate, dar în mod obligatoriu va demara procesul de exercitare a controlului constituționalității invocat de partea în proces, fiind obligați să suspende judecarea cauzei și să sesizeze Curtea Constituțională, prezentând direct Curții Constituționale, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate.

Cu referire la criticile de neconstituționalitate extrinseci și intrinseci **art. 308 alin. (3) din Codul de procedură penală**, *ab initio* menționăm că aceasta contravine unui șir de norme din Legea supremă și anume art. 1, 4, 6, 16, 20, 22, 23, 26, 54.

Autorul excepției susține că prevederile art. 308 alin. (3) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale „în măsura în care se consideră că termenul de 5 zile este un simplu termen care nu exceptează zilele nelucrătoare”, iar posibilitatea avocatului de a studia dosarul cauzei nu ar implica și obligația instanței de a acorda un termen minim rezonabil necesar realizării unei apărări efective.

În continuare, arătăm că termenul prevăzut la art. 308 alin. (3) din Codul de procedură penală este un termen procedural legal și imperativ, care fixează durata minimă până la care procurorul poate sesiza judecătorul de instrucție cu o demersul de prelungire a arestării preventive. Prin urmare, procurorul trebuie să exercite dreptul procesual privind prelungirea arestării preventive în termenul prevăzut de dispozițiile art. 308 alin. (3) din Codul de procedură penală, „cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea termenului de arestare”. În caz contrar, în opinia autorului excepției de neconstituționalitate, consecințele nerespectării acestui termen, rezidă în decăderea procurorului din exercițiul dreptului de a propune prelungirea arestării preventive după expirarea

12

acestui termen procedural. A admite contrariul înseamnă a considera că termenul prevăzut de art. 308 alin. (3) din Codul de procedură penală este expus incert și lasă loc pentru arbitrar, situație în care această normă procedurală, căreia i s-ar da un asemenea înțeles, ar fi neconstituțională, întrucât s-ar încălca principiul egalității în drepturi, prevăzut de Legea supremă, participanții în procesul penal trebuind să beneficieze de egalitate în drepturile procesuale „fără ca cineva să fie mai presus de lege”.

Astfel, de vreme ce termenele pentru exercitarea unui drept procesual în cazul inculpatului sunt imperative — termene pentru contestație, apel, recurs — în același fel și termenul reglementat de lege prin art. 308 alin. (3) din Codul de procedură penală pentru a exercita dreptul procesual de a propune prelungirea arestării preventive și de a înainta demersul în instanța în acest sens este tot un termen procedural imperativ pentru procuror. Totodată, susținem că s-ar aduce atingere și dreptului la un proces echitabil, prevăzut de art. 20 și 26 din Constituție, care constituie o garanție a principiului egalității, de vreme ce termenele procedurale prevăzute de lege pentru exercitarea unor drepturi procesuale sunt, prin natura lor, termene imperative, indiferent de titularul cererii (inculpat sau procuror). De asemenea, considerăm că în cazul în care în interiorul termenului de 5 zile calendastice se strecoară zilele nelucrătoare, ar fi admisă situația în care s-ar încălca și dreptul la apărare, prevăzut de art. 26 din Constituție și art. 6 paragraful 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale care consacră dreptul „de a dispune de timpul și de facilitățile necesare pentru pregătirea apărării sale”.

Or, în zilele libere și de sărbătoare, avocatul este în imposibilitate de a acumula informațiile necesare pentru apărare de la autorități.

Sub acest aspect, legislația processual-penală stabilește cu titlu de normă principiu că „avocatul bănuitului, învinuitului sau inculpatului are dreptul să beneficieze de timpul și înlesnirile necesare pentru pregătirea și realizarea unei apărări efective”.

Făcând trimitere la dispozițiile art. 311 din Codul de procedură penală este evident că timpul necesar „pentru pregătirea și realizarea unei apărări efective” apreciat de legiuitor este de „minimum 3 zile pentru pregătirea apărării”. Acest din urmă termen este respectat în măsura în care se respectă și termenul reglementat de art. 329 din Codul de procedură penală. În caz contrar, în ipoteza în care termenul de depunere a demersului de prelungire a arestării preventive la judecătorul de instrucție ar fi tratat ca un termen de recomandare fără a excepta zilele nelucrătoare, posibilitatea avocatului de a studia dosarul cauzei prin acordarea, la cerere, a unui termen minim rezonabil în acest sens, pentru a asigura și realiza o apărare efectivă, ar fi una formală și iluzorie.

La caz, în situația în care procurorul înaintează demersul este înaintat într-o zi de vineri la finele zilei de muncă, iar exceptând zilele nelucrătoare în care avocatul poate să valorifice potențialul său de acumulare a informațiilor necesare de la autorități, dosarul depus la instanță conținând un număr de 29 volume, face dreptul la un proces echitabil drept iluzoriu.

Alături de cele susținute considerăm că termenul 5 (cinci) zile nu poate fi considerat corespunzător garanțiilor constituționale în situația în care nu sunt exceptate zilele nelucrătoare. Termenele de procedură nu sunt facultative și nici de recomandare, ele sunt imperative, iar încălcarea lor atrage sancțiunea decăderii din dreptul de a mai formula demersul de prelungire a arestului preventive, actul respectiv fiind considerat nul.

Mai mult, conform doctrinei în domeniu, s-a stabilit că sintagma folosită de legiuitor „înainte de expirarea arestului preventiv” are caracter imperativ, și nu de recomandare. În acest sens arată că în literatura de specialitate „termenul” este definit ca fiind data la care sau intervalul de timp înlăuntrul căruia ori până la care se poate îndeplini, nu este permis a se îndeplini sau trebuie

îndeplinit un act, o activitate sau o măsură procesuală ori exercitat un drept procesual, o sancțiune ori măsură de drept penal, după caz. În raport cu natura lor, termenele privitoare la actele procesuale sau procedurale au caracter de instituție procedurală, fiind corect definite ca „termene procedurale”. În raport cu caracterul lor, aceste termene pot fi peremptorii, dilatorii ori de recomandare (orânduitorii).

Termenul menționat în cuprinsul dispozițiilor art. 308 alin. (8) din Codul de procedură penală — demersul de prelungire a arestului preventiv trebuie înaintat judecătorului de instrucție cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei acestuia — în partea ce ține de zilele nelucrătoare este un termen de recomandare care, în cazul în care zilele nelucrătoare nu sunt excluse, perioada apărării efective se reduce considerabil, și nu atrage după sine sancțiuni procesuale pentru actul efectuat.

În susținerea criticilor de neconstituționalitate, relevăm că, procesul penal implică desfășurarea unei activități compuse dintr-o succesiune de acte reglementate de legea de procedură penală, activitate care impune ca, în disciplinarea actelor procesuale și procedurale, să se țină seama și de elementul timp. De aceea, printre condițiile cerute de lege pentru ca un act procesual sau procedural să fie valabil se numără și condiția privitoare la timpul în care trebuie realizat actul. Astfel, intervalul de timp înăuntrul căruia sau până la care se pot ori trebuie îndeplinite anumite activități sau acte în cadrul procesului penal trebuie fixat astfel încât procesul să păstreze în desfășurarea sa un ritm accelerat, fără însă să se împiedice aflarea adevărului sau respectarea drepturilor părților. Așadar, stabilirea unor termene pentru desfășurarea procesului penal are în vedere două obiective: pe de o parte, desfășurarea procesului penal într-un termen rezonabil, nelăsându-le organelor judiciare și părților libertatea de a acționa când vor și pe orice durată de timp, iar pe de altă parte, termenele trebuie să asigure părților timpul necesar pentru a-și exercita drepturile procesuale și pentru a-și îndeplini obligațiile prevăzute de lege, iar, în cazul particular al măsurilor procesuale, incluzând măsurile preventive, împiedică prelungirea duratei constrângerii peste limita necesară desfășurării normale a procesului penal. Așa încât, îndeplinirea actelor procedurale cu respectarea întocmai a termenelor legale reprezintă un element important în desfășurarea procesului penal, fără de care ar fi imposibilă respectarea principiilor fundamentale ale procesului penal, respectiv legalitatea, prezumția de nevinovăție, principiul aflării adevărului, principiul oficialității, garantarea libertății și siguranței persoanei, garantarea dreptului la apărare, dreptul la un proces echitabil, egalitatea părților în procesul penal.

Având în vedere toate acestea și ținând cont de faptul că prevederile art. 308 alin.(3) din Codul de procedură penală, sunt criticate „în măsura în care s-ar interpreta că termenul de 5 zile este un termen de recomandare, și nu ar excepta ziele nelucrătoare”, se constată că, în cauza de față, este pusă în discuție însăși constituționalitatea interpretării pe care acest text de lege a primit-o în practică, în concret, natura juridică a termenului reglementat de normele procesual penale precitate.

În aceste circumstanțe pledăm pentru analiza în ce măsură nerespectarea termenului reglementat de art. 308 alin. (3) din Codul de procedură penală (fără excluderea zilelor nelucrătoare), stabilit pentru depunerea demersului de prelungire a arestului preventiv aduce atingere dispozițiilor constituționale ale art. 26 relative la dreptul la apărare și garanțiilor statuate prin dispozițiile art. 6 paragraful 3 lit.b) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale care consacră dreptul la apărare și dreptul acuzatului de a „de a dispune de timpul și de facilitățile necesare pentru pregătirea apărării sale”.

24

Cât privește dreptul la apărare, se reține că acesta este de natură constituțională, fiind consacrat în art. 26 din Constituție care prevede că „dreptul la apărare este garantat” și că „în tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat ales sau numit din oficiu”, precum și, prin prisma art. 20 din Constituție, de natură convențională, întrucât, în conformitate cu art. 6 paragraful 3 lit.c) din Convenție, „orice acuzat are dreptul în special de a se apăra el însuși sau de a beneficia de asistența unui avocat la alegerea sa [...]”. Paragraful 3 lit.c) al art.6 din Convenție, care reglementează aspecte particulare ale dreptului la un proces echitabil prevăzut de paragraful 1 al aceluiași articol, garantează că procedura pornită împotriva unui acuzat nu se va derula fără ca acesta să fie apărat în mod adecvat.

Cât privește dreptul „acuzatului” de a beneficia de „timpul și înlesnirile necesare pregătirii apărării”, statuat prin art.6 paragraful 3 lit.b) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care consacră această garanție specifică unui proces echitabil, instituită în materie penală.

Cu privire la caracterul adecvat al timpului acordat unui „acuzat” și al înlesnirilor, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că atunci când se examinează chestiunea de a ști dacă „acuzatul” a dispus de un termen adecvat pentru pregătirea apărării sale, trebuie să se țină seama de natura procesului, precum și de complexitatea cauzei și de stadiul procedurii (Hotărârea din 10 iulie 2012, pronunțată în Cauza Gregačević împotriva Croației, paragraful 51). Totodată, instanța de contencios european al drepturilor omului a reținut în Decizia din 9 iulie 1981, pronunțată în procedura de admisibilitate a cererii în Cauza Kröcher și Möller împotriva Elveției, și în Decizia din 12 iulie 1978, pronunțată în procedura de admisibilitate a cererii în Cauza Bonzi împotriva Elveției, că articolul 6 paragraful 3 lit.b) din Convenție protejează acuzatul de un proces grăbit, întrucât deși este important ca organizarea unei proceduri să se realizeze într-un termen adecvat care să asigure o durată rezonabilă, acest obiectiv nu poate afecta respectarea drepturilor procedurale ale niciuneia dintre părți (Hotărârea din 20 septembrie 2011, pronunțată în Cauza OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos împotriva Rusiei, paragraful 540).

De asemenea, autorul sesizării reține ca relevante și cele statuate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Hotărârea din 19 octombrie 2004, pronunțată în Cauza Makhfi împotriva Franței, paragraful 40. Astfel, instanța europeană de contencios a drepturilor omului a decis că atunci când „acuzatul” se află în detenție provizorie, noțiunea de „înlesniri” poate include și condițiile de detenție care trebuie să îi permită să citească și să scrie, pentru a se putea concentra suficient pe pregătirea apărării, și, în toate cazurile, durata procedurii, care nu trebuie să pună acuzatul și avocatul său în situația de a participa la proces în stare de oboseală excesivă.

Având în vedere acestea, considerăm necesar a învedera faptul că în cazurile în care propunerea de prelungire a arestului preventiv se depune cu mai puțin de 5 zile înainte de expirarea duratei măsurii fără a exclude zilele nelucrătoare, intervalul de timp rămas până la soluționarea propunerii este redus în detrimentul justițiabilului și este insuficient pentru pregătirea unei apărări efective, încălcându-se astfel art. 20 din Constituție și art. 26 din Legea fundamentală raportat la dispozițiile art. 6 paragraful 3 lit.b) din Convenție. Aceasta întrucât dreptul la apărare în materia măsurilor preventive trebuie exercitat în mod real, prin reglementarea termenului de depunere a propunerii de prelungire a duratei arestului preventiv, intenția legiuitorului fiind aceea de a face din respectarea principiului garantării libertății persoanei și asigurarea dreptului la apărare al inculpatului arestat o regulă efectivă, iar nu una declarativă, pur teoretică.

De altfel, prezintă interes jurisprudența instanței de la Strasbourg, de unde se desprind exigențe suplimentare de natură să asigure un conținut mai profund dreptului la apărare. În viziunea Curții Europene a Drepturilor Omului nu este suficientă existența unui apărător, ci este

necesar ca autoritățile judiciare să ia măsuri pentru ca apărătorul să-și exercite efectiv drepturile și obligațiile ce-i revin. Astfel, potrivit Hotărârii din 21 aprilie 1998, pronunțată în Cauza Daud împotriva Portugaliei, paragraful 42, în situația în care apărătorul nu sesizează instanța cu privire la lipsa condițiilor pentru a studia suficient de bine dosarul și pentru a pregăti, împreună cu clientul său, apărarea, instanța trebuie să manifeste inițiativă, să nu rămână pasivă și să amâne dezbaterile pentru ca apărarea să poată fi asigurată în condiții optime. Această preocupare pe care trebuie să o aibă instanța pentru realizarea unei apărări efective și eficiente apare în viziunea Curții ca fiind o obligație importantă a judecătorilor impusă, în egală măsură, de prevederile Convenției. De altfel, în această hotărâre, la paragraful 38, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat faptul că drepturile garantate de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale trebuie să fie concrete și efective, iar nu drepturi teoretice și iluzorii, astfel că autorităților naționale li se cere să intervină dacă nu s-a asigurat în mod evident dreptul de reprezentare prin avocat sau dacă au luat cunoștință de lipsa de apărare în alt mod.

În context, se reține că jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului conturează extrem de elocvent dimensiunile reale ale dreptului la apărare și obligațiile organelor judiciare în asigurarea unei efective realizări a acestui drept, așa încât, instanța de judecată are obligația să înlăture orice manifestare de superficialitate și formalism în ceea ce privește respectarea dreptului la apărare. În acest sens sunt: Hotărârea din 24 noiembrie 1993, pronunțată în cauza *Imbrioscia împotriva Elveției*, paragraful 38, Hotărârea din 13 mai 1980, pronunțată în cauza *Artico împotriva Italiei*, paragraful 33, și Hotărârea din 9 octombrie 1979, pronunțată în cauza *Airey împotriva Irlandei*, paragraful 24.

În continuare, insistăm pe poziția că încălcarea normelor constituționale și convenționale referitoare la dreptul la apărare este cu atât mai evidentă în cazurile în care s-a dispus extinderea acțiunii penale pentru alte infracțiuni față de inculpat, cum este și situația clientului autorului excepției de neconstituționalitate.

Or, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, persoana acuzată trebuie să fie corespunzător informată cu privire la orice modificări ale acuzației și să i se acorde timpul și facilitățile necesare pentru a-și pregăti apărarea pe baza noilor informații ori afirmații (Hotărârea din 25 iulie 2000, pronunțată în cauza *Mattoccia împotriva Italiei*, paragraful 61, și Decizia din 5 septembrie 2006, pronunțată în procedura de admisibilitate a cererii în cauza *Bäckström și Andersson împotriva Suediei*), în același fel instanța europeană stabilind, în Hotărârea din 2 octombrie 2001, pronunțată în cauza *G.B. împotriva Franței*, paragrafele 60—62, că trebuie să se acorde timp suplimentar apărării pentru a-și adapta poziția, pentru a-și pregăti o cerere în situația în care se depun noi probe de către acuzare.

Caracterul adecvat al informațiilor trebuie să se realizeze în relație cu art.6 paragraful 3 lit.b) din Convenție care recunoaște oricărei persoane dreptul de a dispune de timpul și de facilitățile necesare pregătirii apărării sale și în lumina dreptului mai general la un proces echitabil garantat de paragraful 1 al art.6 din Convenție (Hotărârea din 25 iulie 2000, pronunțată în cauza *Mattoccia împotriva Italiei*, paragraful 60).

Totodată, în motivarea excepției se invocă faptul că, în vederea pregătirii apărării, avocatul inculpatului are dreptul de a lua cunoștință de întreg materialul dosarului de urmărire penală în procedurile desfășurate în fața judecătorului de instrucție. La caz însă, nici pe masa instanței nu au fost puse cele 29 de volume care conțin piesele din dosar. Aceasta este o veritabilă excepție de la posibilitatea procurorului de a restricționa motivat consultarea dosarului, dreptul de a avea un acces efectiv la documentele din dosarul de urmărire penală, în procedura de control al legalității

măsurilor preventive, fiind reținut și de instanța europeană, în vederea asigurării egalității de arme, în Hotărârea din 20 februarie 2014, pronunțată în *cauza Ovsjannikov împotriva Estoniei*, paragraful 72, și în Hotărârea din 1 decembrie 2009, pronunțată în *cauza Irinel Popa și alții împotriva României*, paragraful 45.

De asemenea, se observă indubitabil că instanța europeană de contencios al drepturilor omului a reținut în Hotărârea din 17 iulie 2001, pronunțată în *cauza Sadak și alții împotriva Turciei* (nr.1), paragraful 57, și în Hotărârea din 2 noiembrie 2010, pronunțată în *Cauza Sakhnovskiy împotriva Rusiei*, paragrafele 103 și 106, faptul că, în anumite circumstanțe, se poate cere instanței o amânare a termenului pentru a acorda apărării timp suficient. În acest context, autorul sesizării consider perfect convingătoare ipoteza precum că în cazurile în care demersul privind prelungirea arestului preventiv se depune la instanță cu mai puțin de 5 zile înainte de expirarea duratei măsurii preventive, fără excluderea zilelor nelucrătoare, judecătorul de instrucție sau cel care examinează cauza în fond se află în imposibilitate de a acorda un termen rezonabil pentru realizarea unei apărări eficiente și adecvate.

Așa încât, în aceste cazuri, amânarea soluționării propunerii de arestare preventivă de către judecător, prin acordarea unui termen foarte scurt, insuficient în vederea realizării unei apărări efective, nu este de natură să înlăture încălcarea dreptului la apărare al inculpatului ce rezultă din nerespectarea termenului reglementat de art. 308 alin. (3) din Codul de procedură penală.

Pe de altă parte, în situația în care procurorul depune demersul de prelungire a măsurii preventive la instanță cu mai puțin de 5 zile făcând abstracție de zilele nelucrătoare, înainte de expirarea duratei acesteia, intervalul de timp astfel rămas este insuficient pentru studierea de către judecător a cauzei, pentru derularea ședinței și pentru soluționarea demersului în raport cu dispozițiile referitoare la înfăptuirea justiției, cuprinse în Legea fundamentală.

Or, rațiunea termenului reglementat de art. 308 alin.(3) din Codul de procedură penală este și aceea de a da posibilitatea judecătorului să cunoască dosarul cauzei pentru a putea delibera și dispune în cunoștință de cauză cu privire la cererea de prelungire a măsurii privative de libertate, astfel încât să fie înlăturat arbitrariul din soluția sa. Așa încât, în lipsa unui termen îndestulător în care să studieze propunerea de arestare preventivă, instanța ar putea pronunța o soluție ce nu s-ar baza pe cunoașterea amănunțită a cauzei, garantarea dreptului la apărare al inculpatului arestat impunând să nu existe nici măcar o aparență de arbitrar în modul în care judecătorul dispune cu privire la prelungirea duratei măsurii privative de libertate.

De altfel, autorul reține că în Hotărârea din 19 octombrie 2004, pronunțată în *cauza Makhfi împotriva Franței*, paragraful 40, precitată, instanța europeană de contencios al drepturilor omului a statuat că este crucial ca judecătorul să beneficieze de deplină capacitate de concentrare și atenție pentru a putea urmări dezbaterile și pentru a dispune o soluție lămuritoare.

Așadar, autorul criticilor de neconstituționalitate, pledează pentru ipoteza că în această materie dreptul la apărare, prin importanța pe care o are, excedează sferei intereselor inculpatului, interesând întreg procesul penal și activitatea judiciară în general.

În acest context, reamintim despre cele statuate de Curtea Constituțională Federală a Germaniei în Decizia 2BvR 2292/00 din 15 mai 2002. Astfel, această instanță constituțională a statuat faptul că, „*Pentru cea mai gravă formă de imixtiune în dreptul persoanei la libertate, privarea de libertate, se prevede condiția existenței unei legi (formale), precum și competența exclusivă, procesuală, a instanței, aceasta nefiind la discreția legiuitorului. Competența exclusivă a instanței servește asigurării accentuate a dreptului fundamental. Toate organele de stat sunt obligate să asigure condițiile pentru ca această competență exclusivă să fie practic efectivă. Prin urmare, statul are obligația constituțională să asigure accesul la judecătorul competent — [cel*

puțin în timpul zilei] — și, astfel, de a-i face acestuia posibilă îndeplinirea, în mod adecvat, a atribuțiilor sale judecătorești.”.

În concluzie, având în vedere toate cele arătate, ținând cont de faptul că rațiunea termenului de depunere a demersului cu propunerea de prelungire a măsurii preventive este aceea de a asigura respectarea dreptului fundamental la apărare al inculpatului arestat și de a elimina arbitrariul cât privește dispunerea prelungirii măsurii privative de libertate, autorul sesizării consideră că acest termen are natura juridică a unui termen peremptoriu din care urmează a fi excluse zilele nelucrătoare când apărarea este lipsită de șanse reale de succes. Aceasta este singura interpretare care poate determina compatibilitatea normelor procesual penale criticate cu dispozițiile constituționale și convenționale referitoare la dreptul la apărare și cu dispozițiile constituționale privind îndeplinirea justiției.

Prin urmare, cu notă de finalizare, autorul sesizării reține că nerespectarea termenului de depunere a propunerii de prelungire a arestării preventive la judecătorul de instrucție sau cel împuternicit cu examinarea cauzei penale în fond „cu cel puțin 5 zile (lucrătoare) înainte de expirarea duratei arestării preventive” este de natură să cauzeze o vătămare procesuală, concretizată în încălcarea dreptului fundamental la apărare.

V – CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

14. Reieșind din cele relevate, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, art. 4 alin. (1) lit. a), art. 24 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4 alin. (1) lit a), și art. 39 din Codul jurisdicției constituționale, facem apel la Înțelepciunea Onoratei Curți și solicităm în mod respectuos exercitarea contolului constituționalității prevederilor Articolului 308 alin. (3) demersul de arestare se depune la judecătorul de instrucție cu cel puțin (...) 5 zile până la expirarea termenului de arestare. În caz de nerespectare a acestor termene, judecătorul de instrucție, fără a convoca ședința, printr-o încheiere motivată, respinge demersul.

VI - LISTA DOCUMENTELOR

15.

a) Cauza penală 29 volume;

VIII - DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

16. Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Locul *mun. Chișinău, str. Teilor, nr. 4*
Data *29 octombrie 2018*

Drd. Av. Igor I. HŁOPEȚCHI

(Semnătura autorului sesizării sau a reprezentantului)

ÎNCHEIERE

29 octombrie 2018

mun. Chişinău

Colegiul penal al Curţii de Apel Chişinău

În componenţă:

Preşedintele şedinţei, judecătorul

Judecătorii

Grefier

Cu participarea:

Procurorului

Avocatului

Inculpatului

Interpretului

Melinteanu Iurie

Lîsîi Ghenadie şi Bulhac Ion

Soldatov Dina

Drozdov Ana

Hlopeţchi Igor

Onişciuc Alexandr

Petrov Natalia

juducînd în şedinţa de judecată publică, în ordine de recurs, recursul avocatului Hlopeţchi Igor în interesele inculpatului Onişciuc Alexandr Alexandr, declarat împotriva încheierii Judecătoriei Chişinău, sediul Centru din 19 octombrie 2018, prin care a fost admis demersul procurorului în Procuratura pentru Combaterea Criminalităţii Organizate şi Cauze Speciale - Drozdov Ana şi prelungită măsura preventivă, arestarea preventivă pe un termen de 05 zile, în privinţa lui,-

Onişciuc Alexandr Alexandr, născut la data de 04.10.1966, originar din federaţia Rusă, domiciliat în mun. Chişinău, str. Nicolae Costin 61/4, ap. 3, căsătorit, doi copii la întreţinere, anterior judecat, cetăţean al RM, învinuit de comiterea infracţiunilor prevăzute de art. 284 alin. (1), art. 47, art. 217¹ alin. (4), lit. b), d), art. 248 alin. (5), lit. b), d) şi art. 47, art. 243 alin. (3), lit. a), b) Cod Penal al RM,-

CONSTATĂ:

Onişciuc Alexandr Alexandr, este acuzat de comiterea infracţiunilor prevăzute de art. 284 alin. (1), art. 47, art. 217¹ alin. (4), lit. b), d), art. 248 alin. (5), lit. b), d) şi art. 47, art. 243 alin. (3), lit. a), b) Cod penal al RM.

Prin încheierea Judecătoriei Chişinău, sediul Centru din 19 octombrie 2018, a fost admis demersul procurorului în Procuratura pentru Combaterea Criminalităţii Organizate şi Cauze Speciale - Drozdov Ana şi prelungită măsura preventivă, arestarea preventivă pe un termen de 05 zile, în privinţa lui Onişciuc Alexandr Alexandr.

La data de 22.10.2018, respectînd termenul şi procedura prevăzute de art. 311 alin. (1) Cod de Procedură Penală al RM avocatul Hlopeţchi Igor în interesele inculpatului Onişciuc Alexandr Alexandr, a înaintat o cerere de recurs, în care pledează pentru casarea încheierii Judecătoriei Chişinău, sediul Centru din 19 octombrie 2018, rejudecarea cauzei şi pronunţarea unei noi hotărîri, prin care a respinge ca neîntemeiat demersul procurorului şi eliberarea lui Onişciuc Alexandr Alexandr, din instituţia penitenciară.

Avocatul Hlopeţchi Igor în interesele inculpatului Onişciuc Alexandr Alexandr, a solicitat sesizarea Curţii Constituţionale în privinţa verificării controlului

28

constituționalității art. 308 alin. 3 Cod de procedură Penală în partea ce vizează sintagma „demersul de arestare se depune la judecătorul de instrucție ce cel puțin (...) 5 zile pînă la expirarea termenului de arestare. În caz de nerespectare a acestor termene, judecătorul de instrucție, fără a convoca ședința, printr-o încheiere motivată, respinge demersul ”.

Autorul sesizării excepției de neconstituționalitate, indică următoarele motive:

-autorul excepției susține că prevederile art. 308 alin. (3) din Codul de procedură penală sunt neconstituționale „în măsura în care se consideră că termenul de 5 zile este un simplu termen care nu exceptează zilele nelucrătoare”, iar posibilitatea avocatului de a studia materialele cauzei nu ar implica și obligația instanței de a acorda un termen minim rezonabil necesar realizării unei apărări efective;

-se invocă, că termenul prevăzut la art. 308 alin. (3) din Codul de procedură penală este un termen procedural legal și imperativ, care fixează durata minimă pînă la care procurorul poate sesiza judecătorul de instrucție cu o demersul de prelungire a arestării preventive. Prin urmare, procurorul trebuie să exercite dreptul procesual privind prelungirea arestării preventive în termenul prevăzut de dispozițiile art. 308 alin. (3) din Codul de procedură penală, „cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea termenului de arestare”, în caz contrar, în opinia autorului excepției de neconstituționalitate, consecințele nerespectării acestui termen, rezidă în decăderea procurorului din exercițiul dreptului de a propune prelungirea arestării preventive după expirarea acestui termen procedural. A admite contrariul înseamnă a considera că termenul prevăzut de art. 308 alin. (3) din Codul de procedură penală este expus incert și lasă loc pentru arbitrar, situație în care această normă procedurală, căreia i s-ar da un asemenea înțeles, ar fi neconstituțională, întrucât s-ar încălca principiul egalității în drepturi, prevăzut de Legea supremă, participanții în procesul penal trebuind să beneficieze de egalitate în drepturile procesuale „fară ca cineva să fie mai presus de lege”;

-de vreme ce termenele pentru exercitarea unui drept procesual în cazul inculpatului sunt imperative — termene pentru contestație, apel, recurs — în același fel și termenul reglementat de lege prin art. 308 alin. (3) din Codul de procedură penală pentru a exercita dreptul procesual de a propune prelungirea arestării preventive și de a înainta demersul în instanța în acest sens este tot un termen procedural imperativ pentru procuror. Totodată, susținem că s-ar aduce atingere și dreptului la un proces echitabil, prevăzut de art. 20 și 26 din Constituție, care constituie o garanție a principiului egalității, de vreme ce termenele procedurale prevăzute de lege pentru exercitarea unor drepturi procesuale sunt, prin natura lor, termene imperative, indiferent de titularul cererii (inculpat sau procuror). De asemenea, considerăm că în cazul în care în interiorul termenului de 5 zile calendastice se strecoară zilele nelucrătoare, ar fi admisă situația în care s-ar încălca și dreptul la apărare, prevăzut de art. 26 din Constituție și art.6 paragraful 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale care consacră dreptul „de a dispune de timpul și de facilitățile necesare pentru pregătirea apărării sale”;

-or, în zilele libere și de sărbătoare, avocatul este în imposibilitate de a acumula informațiile necesare pentru apărare de la autorități;

-sub acest aspect, legislația procesual-penală stabilește cu titlu de normă principiu că „avocatul bănuțului, învinuțului sau inculpatului are dreptul să beneficieze de timpul și înlesnirile necesare pentru pregătirea și realizarea unei apărări efective”;

-făcând trimitere la dispozițiile art. 311 din Codul de procedură penală este evident că timpul necesar „pentru pregătirea și realizarea unei apărări efective” apreciat de legiuitor este de „minimum 3 zile pentru pregătirea apărării”. Acest din urmă termen este respectat în măsura în care se respectă și termenul reglementat de art. 329 din Codul de procedură penală. În caz contrar, în ipoteza în care termenul de depunere a demersului de prelungire a arestării preventive la judecătorul de instrucție ar fi tratat ca un termen de recomandare fără a excepta zilele nelucrătoare, posibilitatea avocatului de a studia dosarul cauzei prin acordarea, la cerere, a unui termen minim rezonabil în acest sens, pentru a asigura și realiza o apărare efectivă, ar fi una formală și iluzorie;

-la caz, în situația în care procurorul înaintează demersul într-o zi de vineri la finele zilei de muncă, iar exceptând zilele nelucrătoare în care avocatul poate să valorifice potențialul său de acumulare a informațiilor necesare de la autorități, dosarul depus la instanță conținând un număr de 29 volume, face dreptul la un proces echitabil drept iluzoriu;

-astfel se consideră că termenul 5 (cinci) zile nu poate fi considerat corespunzător garanțiilor constituționale în situația în care nu sunt exceptate zilele nelucrătoare. Termenele de procedură nu sunt facultative și nici de recomandare, ele sunt imperative, iar încălcarea lor atrage sancțiunea decăderii din dreptul de a mai formula demersul de prelungire a arestului preventive, actul respectiv fiind considerat nul;

-conform doctrinei în domeniu, s-a stabilit că sintagma folosită de legiuitor „înainte de expirarea arestului preventiv” are caracter imperativ și nu de recomandare. În acest sens arată că în literatura de specialitate „termenul” este definit ca fiind data la care sau intervalul de timp înălăuntrul căruia ori până la care se poate îndeplini, nu este permis a se îndeplini sau trebuie îndeplinit un act, o activitate sau o măsură procesuală ori exercitat un drept procesual, o sancțiune ori măsură de drept penal, după caz. În raport cu natura lor, termenele privitoare la actele procesuale sau procedurale au caracter de instituție procedurală, fiind corect definite ca „termene procedurale”. În raport cu caracterul lor, aceste termene pot fi peremptorii, dilatorii ori de recomandare (orânduitorii);

-termenul menționat în cuprinsul dispozițiilor art. 308 alin. (8) din Codul de procedură penală — demersul de prelungire a arestului preventiv trebuie înaintat judecătorului de instrucție cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei acestuia — în partea ce ține de zilele nelucrătoare este un termen de recomandare care, în cazul în care zilele nelucrătoare nu sunt excluse, perioada apărării efective se reduce considerabil, și nu atrage după sine sancțiuni procesuale pentru actul efectuat;

-în susținerea criticilor de neconstituționalitate, se relevă că, procesul penal implică desfășurarea unei activități compuse dintr-o succesiune de acte reglementate de legea de procedură penală, activitate care impune ca, în disciplinarea actelor procesuale și procedurale, să se țină seama și de elementul timp. De aceea, printre condițiile cerute de lege pentru ca un act procesual sau procedural să fie valabil se numără și condiția privitoare la timpul în care trebuie realizat actul. Astfel, intervalul de timp înăuntrul căruia sau până la care se pot ori trebuie îndeplinite anumite activități sau acte în cadrul procesului penal trebuie fixat astfel încât procesul să păstreze în desfășurarea sa un ritm accelerat, fără însă să se împiedice aflarea adevărului sau respectarea drepturilor părților. Așadar, stabilirea unor termene pentru desfășurarea procesului penal are în vedere două obiective: pe de o parte, desfășurarea procesului penal într-un termen

rezonabil, nelăsându-le organelor judiciare și părților libertatea de a acționa când vor și pe orice durată de timp, iar pe de altă parte, termenele trebuie să asigure părților timpul necesar pentru a-și exercita drepturile procesuale și pentru a-și îndeplini obligațiile prevăzute de lege, iar, în cazul particular al măsurilor procesuale, incluzând măsurile preventive, împiedică prelungirea duratei constrângerii peste limita necesară desfășurării normale a procesului penal. Așa încât, îndeplinirea actelor procedurale cu respectarea întocmai a termenelor legale reprezintă un element important în desfășurarea procesului penal, fără de care ar fi imposibilă respectarea principiilor fundamentale ale procesului penal, respectiv legalitatea, prezumția de nevinovăție, principiul aflării adevărului, principiul oficialității, garantarea libertății și siguranței persoanei, garantarea dreptului la apărare, dreptul la un proces echitabil, egalitatea părților în procesul penal;

-ținând cont de faptul că prevederile art. 308 alin.(3) din Codul de procedură penală, sunt criticate „în măsura în care s-ar interpreta că termenul de 5 zile este un termen de recomandare și nu ar excepta zilele nelucrătoare”, se constată că, în cauza de față, este pusă în discuție însăși constituționalitatea interpretării pe care acest text de lege a primit-o în practică, în concret, natura juridică a termenului reglementat de normele procesual penale precitate;

-în aceste circumstanțe, se pledează pentru analiza în ce măsură nerespectarea termenului reglementat de art. 308 alin. (3) din Codul de procedură penală (fără excluderea zilelor nelucrătoare), stabilit pentru depunerea demersului de prelungire a arestului preventiv aduce atingere dispozițiilor constituționale ale art. 26 relative la dreptul la apărare și garanțiilor statuate prin dispozițiile art. 6 paragraful 3 lit. b) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale care consacră dreptul la apărare și dreptul acuzatului de a „de a dispune de timpul și de facilitățile necesare pentru pregătirea apărării sale”;

-cât privește dreptul la apărare, se reține că acesta este de natură constituțională, fiind consacrat în art. 26 din Constituție care prevede că „dreptul la apărare este garantat” și că „în tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat ales sau numit din oficiu”, precum și, prin prisma art. 20 din Constituție, de natură convențională, întrucât, în conformitate cu art. 6 paragraful 3 lit.c) din Convenție, „orice acuzat are dreptul în special de a se apăra el însuși sau de a beneficia de asistența unui avocat la alegerea sa [...]”. Paragraful 3 lit. c) al art.6 din Convenție, care reglementează aspecte particulare ale dreptului la un proces echitabil prevăzut de paragraful 1 al aceluiași articol, garantează că procedura pornită împotriva unui acuzat nu se va demola fără ca acesta să fie apărat în mod adecvat;

-cât privește dreptul „acuzatului” de a beneficia de „timpul și înlesnirile necesare pregătirii apărării”, statuat prin art.6 paragraful 3 lit. b) din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care consacră această garanție specifică unui proces echitabil, instituită în materie penală;

-cu privire la caracterul adecvat al timpului acordat unui „acuzat” și al înlesnirilor, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că atunci când se examinează chestiunea de a ști dacă „acuzatul” a dispus de un termen adecvat pentru pregătirea apărării sale, trebuie să se țină seama de natura procesului, precum și de complexitatea cauzei și de stadiul procedurii (Hotărârea din 10 iulie 2012, pronunțată în Cauza Gregacevic împotriva Croației, paragraful 51). Totodată, instanța de contencios

europăean al drepturilor omului a reținut în Decizia din 9 iulie 1981, pronunțată în procedura de admisibilitate a cererii în Cauza Krocher și Moller împotriva Elveției, și în Decizia din 12 iulie 1978, pronunțată în procedura de admisibilitate a cererii în Cauza Bonzi împotriva Elveției, că articolul 6 paragraful 3 lit. b) din Convenție protejează acuzatul de un proces grăbit, întrucât deși este important ca organizarea unei proceduri să se realizeze într-un termen adecvat care să asigure o durată rezonabilă, acest obiectiv nu poate afecta respectarea drepturilor procedurale ale niciuneia dintre părți (Hotărârea din 20 septembrie 2011, pronunțată în Cauza OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos împotriva Rusiei, paragraful 540);

-se reține ca relevante și cele statuate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Hotărârea din 19 octombrie 2004, pronunțată în Cauza Makhfi împotriva Franței, paragraful 40. Astfel, instanța europeană de contencios a drepturilor omului a decis că atunci când „acuzatul” se află în detenție provizorie, noțiunea de „înlesniri” poate include și condițiile de detenție care trebuie să îi permită să citească și să scrie, pentru a se putea concentra suficient pe pregătirea apărării, și, în toate cazurile, durata procedurii, care nu trebuie să pună acuzatul și avocatul său în situația de a participa la proces în stare de oboseală excesivă;

-astfel, se consideră necesar a învedera faptul că în cazurile în care propunerea de prelungire a arestului preventiv se depune cu mai puțin de 5 zile înainte de expirarea duratei măsurii fără a exclude zilele nelucrătoare, intervalul de timp rămas până la soluționarea propunerii este redus în detrimentul justițiabilului și este insuficient pentru pregătirea unei apărări efective, încălcându-se astfel art. 20 din Constituție și art. 26 din Legea fundamentală raportat la dispozițiile art. 6 paragraful 3 lit. b) din Convenție. Aceasta întrucât dreptul la apărare în materia măsurilor preventive trebuie exercitat în mod real, prin reglementarea termenului de depunere a propunerii de prelungire a duratei arestului preventiv, intenția legiuitorului fiind aceea de a face din respectarea principiului garantării libertății persoanei și asigurarea dreptului la apărare al inculpatului arestat o regulă efectivă, iar nu una declarativă, pur teoretică;

-prezintă interes jurisprudența instanței de la Strasbourg, de unde se desprind exigențe suplimentare de natură să asigure un conținut mai profund dreptului la apărare. În viziunea Curții Europene a Drepturilor Omului nu este suficientă existența unui apărător, ci este necesar ca autoritățile judiciare să ia măsuri pentru ca apărătorul să-și exercite efectiv drepturile și obligațiile ce-i revin. Astfel, potrivit Hotărârii din 21 aprilie 1998, pronunțată în Cauza Daud împotriva Portugaliei, paragraful 42, în situația în care apărătorul nu sesizează instanța cu privire la lipsa condițiilor pentru a studia suficient de bine dosarul și pentru a pregăti, împreună cu clientul său, apărarea, instanța trebuie să manifeste inițiativă, să nu rămână pasivă și să amâne dezbaterile pentru ca apărarea să poată fi asigurată în condiții optime. Această preocupare pe care trebuie să o aibă instanța pentru realizarea unei apărări efective și eficiente apare în viziunea Curții ca fiind o obligație importantă a judecătorilor impusă, în egală măsură, de prevederile Convenției. De altfel, în această hotărâre, la paragraful 38, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reiterat faptul că drepturile garantate de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale trebuie să fie concrete și efective, iar nu drepturi teoretice și iluzorii, astfel că autorităților naționale li se cere să intervină dacă nu s-a asigurat în mod evident dreptul de reprezentare prin avocat sau dacă au luat cunoștință de lipsa de apărare în alt mod;

21

-se reține că jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului conturează extrem de elocvent dimensiunile reale ale dreptului la apărare și obligațiile organelor judiciare în asigurarea unei efective realizări a acestui drept, așa încât, instanța de judecată are obligația să înlăture orice manifestare de superficialitate și formalism în ceea ce privește respectarea dreptului la apărare. În acest sens sunt: Hotărârea din 24 noiembrie 1993, pronunțată în *cauza Imbrioscia împotriva Elveției*, paragraful 38, Hotărârea din 13 mai 1980, pronunțată în *cauza Artico împotriva Italiei*, paragraful 33, și Hotărârea din 9 octombrie 1979, pronunțată în *cauza Airey împotriva Irlandei*, paragraful 24;

-încălcarea normelor constituționale și convenționale referitoare la dreptul la apărare este cu atât mai evidentă în cazurile în care s-a dispus extinderea acțiunii penale pentru alte infracțiuni față de inculpat, cum este și situația clientului autorului excepției de neconstituționalitate;

-potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, persoana acuzată trebuie să fie corespunzător informată cu privire la orice modificări ale acuzației și să i se acorde timpul și facilitățile necesare pentru a-și pregăti apărarea pe baza noilor informații ori afirmații (Hotărârea din 25 iulie 2000, pronunțată în *cauza Mattochia împotriva Italiei*, paragraful 61, și Decizia din 5 septembrie 2006, pronunțată în procedura de admisibilitate a cererii în *cauza Bäckstrom și Andersson împotriva Suediei*), în același fel instanța europeană stabilind, în Hotărârea din 2 octombrie 2001, pronunțată în *cauza G.B. împotriva Franței*, paragrafele 60—62, că trebuie să se acorde timp suplimentar apărării pentru a-și adapta poziția, pentru a-și pregăti o cerere în situația în care se depun noi probe de către acuzare;

-în motivarea excepției se invocă faptul că, în vederea pregătirii apărării, avocatul inculpatului are dreptul de a lua cunoștință de întreg materialul dosarului de urmărire penală în procedurile desfășurate în fața judecătorului de instrucție. La caz însă, nici pe masa instanței nu au fost puse cele 29 de volume care conțin piesele din dosar. Aceasta este o veritabilă excepție de la posibilitatea procurorului de a restricționa motivat consultarea dosarului, dreptul de a avea un acces efectiv la documentele din dosarul de urmărire penală, în procedura de control al legalității măsurilor preventive, fiind reținut și de instanța europeană, în vederea asigurării egalității de arme, în Hotărârea din 20 februarie 2014, pronunțată în *cauza Ovsjannikov împotriva Estoniei*, paragraful 72, și în Hotărârea din 1 decembrie 2009, pronunțată în *cauza Irinel Popa și alții împotriva României*, paragraful 45;

-se observă indubitabil că instanța europeană de contencios al drepturilor omului a reținut în Hotărârea din 17 iulie 2001, pronunțată în *cauza Sadak și alții împotriva Turciei* (nr.1), paragraful 57, și în Hotărârea din 2 noiembrie 2010, pronunțată în *Cauza Sakhnovskiy împotriva Rusiei*, paragrafele 103 și 106, faptul că, în anumite circumstanțe, se poate cere instanței o amânare a termenului pentru a acorda apărării timp suficient. În acest context, autorul sesizării consideră perfect convingătoare ipoteza precum că în cazurile în care demersul privind prelungirea arestului preventiv se depune la instanță cu mai puțin de 5 zile înainte de expirarea duratei măsurii preventive, fără excluderea zilelor nelucrătoare, judecătorul de instrucție sau cel care examinează cauza în fond se află în imposibilitate de a acorda un termen rezonabil pentru realizarea unei apărări eficiente și adecvate;

-în aceste cazuri, amânarea soluționării propunerii de arestare preventivă de către judecător, prin acordarea unui termen foarte scurt, insuficient în vederea realizării unei apărări efective, nu este de natură să înlăture încălcarea dreptului la apărare al inculpatului ce rezultă din nerespectarea termenului reglementat de art. 308 alin. (3) din Codul de procedură penală;

-pe de altă parte, în situația în care procurorul depune demersul de prelungire a măsurii preventive la instanță cu mai puțin de 5 zile făcînd abstracție de zilele nelucrătoare, înainte de expirarea duratei acesteia, intervalul de timp astfel rămas este insuficient pentru studierea de către judecător a cauzei, pentru derularea ședinței și pentru soluționarea demersului în raport cu dispozițiile referitoare la înfăptuirea justiției, cuprinse în Legea fundamental;

-rațiunea termenului reglementat de art. 308 alin.(3) din Codul de procedură penală este și aceea de a da posibilitatea judecătorului să cunoască dosarul cauzei pentru a putea delibera și dispune în cunoștință de cauză cu privire la cererea de prelungire a măsurii privative de libertate, astfel încât să fie înlăturat arbitrariul din soluția sa. Așa încât, în lipsa unui termen îndestulător în care să studieze propunerea de arestare preventivă, instanța ar putea pronunța o soluție ce nu s-ar baza pe cunoașterea amănunțită a cauzei, garantarea dreptului la apărare al inculpatului arestat impunând să nu existe nici măcar o aparență de arbitrar în modul în care judecătorul dispune cu privire la prelungirea duratei măsurii privative de libertate;

-autorul reține că în Hotărârea din 19 octombrie 2004, pronunțată în *cauza Makhfi împotriva Franței*, paragraful 40, precitată, instanța europeană de contencios al drepturilor omului a statuat că este crucial ca judecătorul să beneficieze de deplină capacitate de concentrare și atenție pentru a putea urmări dezbaterile și pentru a dispune o soluție lămuritoare;

-autorul criticilor de neconstituționalitate, pledează pentru ipoteza că în această materie dreptul la apărare, prin importanța pe care o are, excedează sferei intereselor inculpatului, interesând întreg procesul penal și activitatea judiciară în general;

-ținînd cont de faptul că rațiunea termenului de depunere a demersului cu propunerea de prelungire a măsurii preventive este aceea de a asigura respectarea dreptului fundamental la apărare al inculpatului arestat și de a elimina arbitrariul cât privește dispunerea prelungirii măsurii privative de libertate, autorul sesizării consideră că acest termen are natura juridică a unui termen peremptoriu din care urmează a fi excluse zilele nelucrătoare când apărarea este lipsită de șanse reale de succes. Aceasta este singura interpretare care poate determina compatibilitatea normelor procesual penale criticate cu dispozițiile constituționale și convenționale referitoare la dreptul la apărare și cu dispozițiile constituționale privind înfăptuirea justiției;

-autorul sesizării reține că nerespectarea termenului de depunere a propunerii de prelungire a arestării preventive la judecătorul de instrucție sau cel împutemicit cu examinarea cauzei penale în fond „cu cel puțin 5 zile (lucrătoare) înainte de expirarea duratei arestării preventive” este de natură să cauzeze o vătămare procesuală, concretizată în încălcarea dreptului fundamental la apărare;

În cadrul ședinței de judecată în instanța de recurs, avocatul Hlopețchi Igor în interesele inculpatului Onișciuc Alexandr Alexandr, cît și inculpatul, au solicitat admiterea cererii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate inițiată în conformitate cu art. 135 alin. (1), lit. a) și lit. g) din Constituție.

Acuzatorul de stat, în ședința de judecată nu a susținut cererea avocatului în interesele inculpatului privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Audiind participanții la proces, studiind materialele dosarului, instanța de recurs consideră că cererea apărării urmează a fi admisă referitor la verificarea constituționalității art. 308 alin. 3) Cod de Procedură Penală al RM, din următoarele considerente:

Art. 186 alin.(10¹) pct.2) CPP statuează că, demersul procurorului de prelungire a termenului arestării preventive urmează a fi încuviințat în scris de către: Procurorul General sau de către un adjunct în temeiul ordinului emis de Procurorul General – în cazul în care se solicită prelungirea arestării preventive pentru un termen mai mare de 6 luni și respectiv, pentru un termen mai mare de 4 luni, în cazul minorilor.

Conform prevederilor art. 312 alin.1) CPP, controlul judiciar al legalității încheierii judecătorului de instrucție privind măsurile preventive aplicate și prelungirea duratei lor, adoptate în condițiile art. 308-310, se efectuează de către instanța judecătorească ierarhic superioară într-un complet format din 3 judecători.

Conform prevederilor art. 437 CPP alin.1) Pot fi atacate cu recurs: 1) sentințele pronunțate de judecătorii privind infracțiunile ușoare pentru săvârșirea cărora legea prevede în exclusivitate pedeapsa non-privativă de libertate; 3) sentințele pronunțate de Curtea Supremă de Justiție; 3¹) încheierile privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale, adoptate conform prevederilor art. 313; 4) alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac. (2) Încheierile pot fi atacate cu recurs numai o dată cu sentința, cu excepția cazurilor când, potrivit legii, pot fi atacate separat cu recurs.

În temeiul prevederilor art. 441 alin.(2) CPP, instanța de recurs examinează cauza în limitele temeiurilor prevăzute în art. 444, însă ea este obligată ca, în afara temeiurilor invocate și cererilor formulate de recurent, să examineze întreaga cauză sub toate aspectele, dar fără a agrava situația părții în favoarea căreia s-a declarat recurs.

În conformitate cu prevederile art. 7 alin. (3) Cod Procedură Penală, dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rândul său, sesizează Curtea Constituțională.

Conform prevederilor art. 135 alin. (1) lit. g) din Constituția RM, Curtea Constituțională rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție.

Prin Hotărârea Curții Constituționale RM nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate) s-a examinat sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 9 decembrie 2015, în temeiul articolelor 135 alin. (1) lit. b) din Constituție, art. 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. d) din Codul jurisdicției constituționale, de către Curtea Supremă de Justiție, pentru interpretarea articolului 135 alin.(1) lit. g) din Constituția Republicii Moldova hotărând: În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său,

instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională; excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu; sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza; judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

- obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit.

a) din Constituție;

- excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

- prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

- nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Până la adoptarea de către Parlament a reglementărilor în executarea prezentei hotărâri, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate se prezintă Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza, în temeiul aplicării directe a articolului 135 alineatul (1), lit. a) și g) din Constituție și astfel cum au fost explicate în prezenta hotărâre, în conformitate cu considerentele menționate în cuprinsul acesteia și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

Conform prevederilor art. 135 alin.(1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

Instanța de recurs, verificând întrunirea condițiilor invocate în Hotărârea Curții Constituționale RM nr. 2 din 09.02.2016, în cererea înaintată de către avocatul Hlopețchi Igor în interesele inculpatului Onișciuc Alexandr Alexandr în cadrul ședinței de judecată și stabilind întrunirea condițiilor menționate, a ajuns la concluzia cu privire la admiterea cererii apărării și sesizarea Curții Constituționale referitor la verificarea constituționalității *art. 308 alin. 3) Cod de procedură Penală* în partea ce vizează sintagma „ *demersul de arestare se depune la judecătorul de instrucție ce cel puțin (...) 5 zile pînă la expirarea termenului de arestare. În caz de nerespectare a acestor termene, judecătorul de instrucție, fără a convoca ședința, printr-o încheiere motivată, respinge demersul* ”.

În baza celor expuse *supra*, în conformitate cu prevederile art. art. 7, 342 Cod de procedură penală, art. 135 alin. (1), lit. a) și g) din Constituția RM, Colegiul Penal al Curții de Apel Chișinău,-

DISPUNE:

Admite cererea avocatului Hlopețchi Igor în interesele inculpatului Onișciuc Alexandr Alexandr privind ridicarea excepției de neconstituționalitate inițiată în conformitate cu prevederile art. 135 alin. (1) lit. a) g) din Constituția Republicii Moldova.

Se ridică excepția de neconstituționalitate privind controlul constituționalității prevederilor art. 308 alin. 3) Cod de procedură Penală în partea ce vizează sintagma „ demersul de arestare se depune la judecătorul de instrucție ce cel puțin (...) 5 zile pînă la expirarea termenului de arestare. În caz de nerespectare a acestor termene, judecătorul de instrucție, fără a convoca ședința, printr-o încheiere motivată, respinge demersul ”.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecător

Judecători